

Uitvoeringsnotitie initieel en postinitieel onderwijs

31 oktober 2023

1. Algemene inleiding uitvoeringsnotities ICN

In 2019 hebben de Inspectie, de NVAO en de CDHO gezamenlijk een lijst opgesteld met knelpunten in de uitvoeringspraktijk van de drie organisaties die samenhangen met onduidelijkheden, onjuistheden, tegenstrijdigheden en lacunes in de wet- en regelgeving. Het ministerie van OCW en de ICN partijen hebben gezamenlijk afgesproken om bij elk knelpunt te komen tot een concrete uitvoerbare oplossing binnen de huidige wettelijke kaders, met begripsverheldering als eerste stap. Het resultaat van de aanpak van elk knelpunt wordt neergelegd in een uitvoeringsnotitie.

2. Definitie en onderscheid in de termen initiële en postinitiële opleidingen

De WHW geeft geen definitie van postinitiële masteropleidingen. De term wordt op allerlei manieren gebruikt.

In de praktijk leidt onduidelijkheid over de definities van de begrippen tot vraagstukken als: moet een instelling voor een geaccrediteerde niet-bekostigde postinitiële opleiding die zij bekostigd wil krijgen alleen een macrodoelmatigheidstoets doorlopen of ook een TNO? Kan een postinitiële opleiding überhaupt bekostigd worden? Is het onderscheid tussen een initiële en een postinitiële opleiding relevant voor de kwaliteitsbeoordeling?

De ICN partijen zijn van mening dat alle betrokkenen behoefte hebben aan een heldere, eenduidige interpretatie van de begrippen initieel en postinitieel onderwijs en welke consequenties die begripsbepaling heeft voor de uitvoeringspraktijk van de instellingen, Inspectie, NVAO en CDHO.

3. Begripsbepaling

Het hoger onderwijsaanbod is volgens de WHW in te delen volgens volgend schema:

	Initieel	Postinitieel
Bekostigde instellingen	hbo Associate degree hbo bachelor hbo master (volgend op hbo ba)	hbo master
	wo bachelor wo master (volgend op wo ba)	wo master
Grondslag	Art. 1.9 (instelling) Art. 7.3a (opleiding)	Art. 1.12b (instelling) Art. 7.3b (opleiding)
Rpho	hbo Associate degree hbo bachelor	hbo master
	wo bachelor wo master (volgend op wo ba)	wo master
Grondslag	Art. 1.12 (instelling) Art. 7.3a (opleiding)	Art. 1.12a (instelling) Art. 7.3b (opleiding)

In het wo betekent het initieel onderwijs: een bachelor en een master (die daarop volgt).
In het hbo betekent initieel onderwijs: een Associate degree en een bachelor. De uitzondering hierop is dat in het hbo er in bepaalde gevallen ook een initiële master kan bestaan.

In de tabel is groen gemarkeerd welke opleidingen voor bekostiging in aanmerking komen.¹

De WHW geeft geen definitie van postnitiële masteropleidingen. Bij het wetsvoorstel waarmee het bachelor-masterstelsel is ingevoerd (2001) staat in de memorie van toelichting beschreven: 'Postnitiële opleidingen bouwen voort op een reeds behaalde initiële kwalificatie. Ze zijn gericht op studenten die werkzaam zijn of werkzaam zijn geweest op de arbeidsmarkt. In het wetsvoorstel zijn geen voorschriften opgenomen voor de inrichting van postnitiële opleidingen anders dan met betrekking tot accreditatie, kwaliteitszorg en het verlenen van graden.'²

Uit de wetgeving en de memorie van toelichting kan worden afgeleid dat aan postnitiële opleidingen alleen eisen ten aanzien van de kwaliteit gesteld mogen worden. Dit betekent o.a. dat postnitiële opleidingen een hoger collegegeld dan het wettelijk tarief mogen vragen, aanvullende toelatingseisen mogen stellen en dat een opleidingscommissie niet verplicht is.

4. Consequenties voor de uitvoeringspraktijken

4.1. CDHO

De CDHO beoordeelt aanvragen voor bekostiging van opleidingen die door een bekostigde instelling worden ingediend. Een rpho, waaronder ook begrepen een onbekostigde dochter van een bekostigde instelling (Avans Plus, Saxion Next) kan geen aanvraag bij de CDHO indienen. De CDHO hanteert voor iedere aanvraag (geheel nieuwe opleiding, voorheen postnitiel, voorheen initieel maar niet-bekostigd, verzelfstandiging van een track binnen een bestaande opleiding) dezelfde procedure en criteria. Daarbij checkt de CDHO of de aanvraag is ingediend door het bevoegd gezag van een bekostigde instelling. Bij de beoordeling van de ruimte in het landelijk aanbod betreft de CDHO de belangen van zowel bekostigde als onbekostigde verwante opleidingen.³

N.B. Niet-bekostigde opleidingen, waaronder postnitiële masteropleidingen van bekostigde instellingen, die in aanmerking willen komen voor bekostiging hoeven geen TNO bij de NVAO te doorlopen als zij inhoudelijk niet substantieel wijzigen. Uiteraard moeten deze opleidingen aan de wettelijke vereisten voor bekostigde opleidingen voldoen.

4.2. NVAO

De NVAO maakt in haar besluiten geen onderscheid tussen initieel en postnitiel: het kwaliteitsoordeel van een panel op de standaarden uit het kader beperkt zich in dat opzicht tot het niveau en de oriëntatie van een opleiding. Het panel beoordeelt van een opleiding of het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam het voor instromende studenten

¹ Postnitiële opleidingen worden niet bekostigd door de overheid. Dat geldt zowel voor postnitiële opleidingen van bekostigde instellingen als voor opleidingen van rpho's.

Kamerstukken II 2001/02, 28024, nr. 3, p. 8.³ In de toelichting op de regeling 2023 is aangegeven dat het daarbij moet gaan om onbekostigd onderwijsaanbod dat onder vergelijkbare condities wordt aangeboden en dat de onbekostigde aanbieders zelf alle benodigde informatie moeten aanleveren.

³ In de toelichting op de regeling 2023 is aangegeven dat het daarbij moet gaan om onbekostigd onderwijsaanbod dat onder vergelijkbare condities wordt aangeboden en dat de onbekostigde aanbieders zelf alle benodigde informatie moeten aanleveren.

mogelijk maken de beoogde leerresultaten te realiseren, en of de opleiding nu initieel of postinitieel is, doet voor het accreditatiebesluit niet ter zake. In het verleden werd de status initieel of postinitieel van de aanvraag overgenomen in het accreditatiebesluit en landde dit in CROHO. De NVAO neemt deze status niet langer over.

4.3. Inspectie

De Inspectie sluit zich bij haar toezicht aan op de interpretatie van begrippen en de uitvoeringsrichtlijnen die in deze notitie zijn opgenomen. De inspectie hanteert voor postinitiële, opleidingen van bekostigde instellingen dezelfde eisen als de eisen die aan opleidingen van rpho's gesteld worden. Voor deze niet-bekostigde opleidingen functioneert de bekostigde instelling als ware zij een rechtspersoon voor hoger onderwijs. Dit is af te leiden uit wet- en regelgeving. Omdat deze opleidingen niet bekostigd worden reikt de verantwoordelijkheid van de overheid minder ver dan bij initiële opleidingen.